

Dassenbeschermmer Daniël Ryelandt: Eenzaam voorvechter

Jan Desmet

Daniël Ryelandt was pas zestien toen hij voor het eerst oog in oog stond met een das. Sindsdien ging hij elke avond dassen kijken. Althans, tot hij voor zijn werk naar het buitenland vertrok. Toen hij terugkeerde, ontdekte hij tot zijn grote schrik dat het met 'zijn' dassen slecht gesteld was. Maar dit was geen reden om bij de pakken neer te blijven zitten.



Daniël Ryelandt, een aristocraat, is de eerste voorvechter van de das in België. Foto George Charlier.

Alsof het gisteren was

Daniël herinnert zich zijn eerste ontmoeting met een das, alsof het gisteren was. 'Het was vrij indrukwekkend. Het gebeurde tijdens de Paasdagen van 1956 in de bossen van de Beneden-Semois te Oizy. Mijn ouders bezaten daar een buitengoed waar wij altijd de vakantiedagen doorbrachten. Een boswachter had me verteld over een prachtige dassenburcht

niet ver van ons buitenverblijf. Ik was erop gebeten de dieren te zien, maar was toch niet helemaal gerust. In een jagersboekje van A. Chaigneau had ik wilde verhalen over dassen gelezen en ik besloot dan ook voor de veiligheid vaders jachtgeweer mee te nemen. Uiteraard niet met de bedoeling een das te schieten. Om het dier niet aan het schrikken te brengen, zette ik me op een twintigtal meters van de burcht. Opeens kwam een donkere gedaante uit één van de hopen tevoorschijn. Deze begon wat rond te scharrelen en verdween heel mysterieus in het schemerduister van het bos. Ik was flink onder de indruk van mijn waarneming, zodanig zelfs dat ik de geweerriem op de terugweg vergat mee te nemen, hetgeen me een stevige uitbrander van vader opleverde. De volgende avond keerde ik terug, ditmaal zonder geweer en ik durfde ook wat dichterbij de burcht te komen. Zo bekwaamde ik me geleidelijk aan in het dassenkijken. Het werd een avondritueel dat ik deelde met mijn neven en nichten, want in het dorp viel niets te beleven. We verdeelden ons in groepjes van twee. Van die eerste observaties heb ik in een schoolschrift nog aantekeningen bewaard. Gaandeweg heb ik de dassenpopulatie in dit deel van de Semoisvallei leren kennen. Op een gebied van 6.700 hectare bracht ik alle burchten in kaart. Later heb ik voor mijn werk veel in het buitenland gewoond, onder andere in Ivoorkust, Ghana, Columbia en Zaïre. Daardoor heb ik de dassen een hele poos niet kunnen volgen'.

Telurstelling

Maar toen hij naar België terugkeerde, wachtte hem een onaangename verrassing.

'Toen ik de streek van Oizy opnieuw bezocht om er naar de dassen te kijken, stelde ik een enorme achteruitgang vast. Van de 80 dieren die ik ooit had geteld, vond ik er maar drie terug. De vergassingsacties die voor de bestrijding van de hondsdoelheid plaatsvonden, hadden hun aantal sterk gedecimeerd. Bij de toenmalige Dienst van Waters en Bossen heb ik de oude telgegevens opgevraagd. Het was een enorm dossier. Ik heb vrij snel bereikt dat op dassenburchten niet langer zou worden vergast. Een verbod op klemmen daarentegen heeft me heel wat meer moeite gekost: betogingen, brieven, zes ministers voor en slechts eentje tegen klemmen... In 1987 kwam er uiteindelijk een verbod op klemmen'.

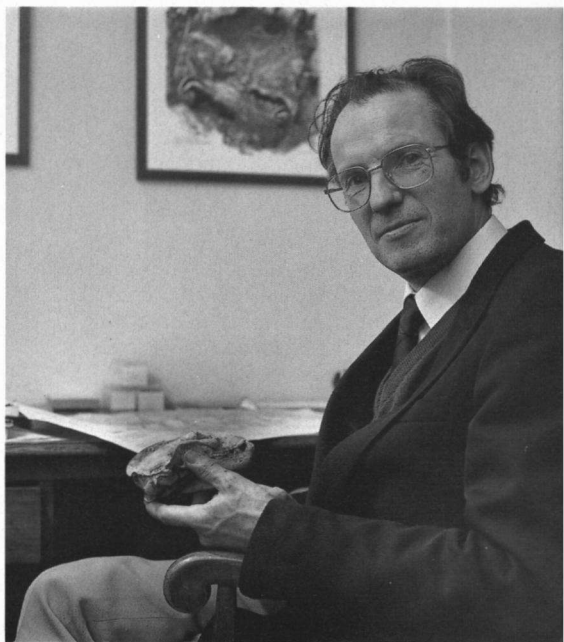
Soms één man tegen

Op de vraag of het allemaal wat heeft uitgehaald, schudt hij ontkennend het hoofd. 'De das mag dan wel sedert 1973 niet meer worden bejaagd, maar ik weet dat dit verbod niet overal wordt gerespecteerd. Er wordt misschien minder verdelgd dan vroeger, maar er worden nog altijd dassen gedood en burchten vernield. Mijn indruk is, dat de Ardense jachtopzichers de das doorgaans met rust laten. De problemen doen zich overwegend voor op jachtterreinen waar op klein wild wordt gejaagd. In Brabant is 85% van de dassenpopulatie uitgemoord. Ik heb verschillende kadavers van dassen gevonden, die waren gewurgd door een strik. Ik heb vosseburchten aangetroffen die totaal waren vernield, en waarvan ook de das het slachtoffer was. In zulke gevallen is er geen vergelijk tussen jagers en natuurbeschermers mogelijk. Het is zeer moeilijk om de jachtopzichers tot andere inzichten te brengen. Op een burcht met negen dassen heb ik lange tijd gedragsonderzoek verricht. Daarbij maakte ik gebruik van een zelfgemaakt detectiesysteem, waarbij het uur dat de das zijn hol verliet werd geregistreerd. Helaas werd mijn werk verstoord door één enkele man, een bosarbeider, die het verdelgen niet kon weerstaan. Telkens weer vond ik nieuwe slachtoffers, tot er uiteindelijk nog maar één das op de burcht overbleef. Ik ben toen naar de man toegestapt en heb hem gevraagd deze laatste das te sparen. Maar het mocht niet baten. Heel vaak loopt de dassenbescherming uit op een oorlog tussen verdelgers en beschermers. Beide groepen zijn even passioneel, hoewel in sommige gevallen toch vrij hartelijke contacten kunnen ontstaan. Ik ken

jachtterreinen waar de das niets in de weg wordt gelegd en waar hij met hand en tand wordt beschermd. Ik denk daarbij aan een jachtwachter met twaalf dassen op zijn domein in de Ardennen, die elkeen die er een vinger durft naar uit te steken bij wijze van spreken naar het leven staat. Een ander heeft bij een burcht zelfs een observatiehut gebouwd'.

Klachten zijn noodzaak

Meer dan eens heeft Daniël een klacht ingediend tegen het gebruik van klemmen en strikken op en rondom dassenburchten. 'Zelfs tegen de burgemeester van een Brabantse gemeente. Het was een graaf en hij was zeer invloedrijk in de St-Hubertusclub (de grootste Belgische jagersvereniging). Maar omdat ik eveneens



Heel vaak loopt de dassenbescherming uit op een oorlog tussen verdelgers en beschermers.

Foto Georges Charlier

tot de aristocratie behoor, heb ik doorgezet. De rijkswachters die proces-verbaal opmaakten zaten met de zaak zeer verveeld. Ze moesten hun eigen burgemeester bekeuren. Voor hun was ik een onbekende en de wetgeving terzake was net hetzelfde. Gelukkig voelden ze dat ik van de zaak op de hoogte was en konden niet anders dan op mijn wens ingaan. Persoonlijk was het voor mij een delicate

aangelegenheid, temeer omdat mijn neef in dienst was van de betrokken burgemeester. Gelukkig heeft mijn neef me dit niet kwalijk genomen, omdat hijzelf ecologisch geëngageerd is. Het jammere is, dat je als aanklager je naam moet bekend maken. Dat kan nare gevolgen hebben. Daarbij komt, dat je voor het onderzoek geregeld een plaatsbezoek moet afleggen, hetgeen veel tijd en energie kost. Maar het is het noodzakelijk dat dergelijke zaken onder de aandacht van het publiek en de pers worden gebracht; zo niet dan gaat de verdelging onverminderd voort'.

Nodeloze strijd?

Wanneer we zijn opsomming van overtredingen en doelloos vechten overlopen, komt vanzelf de vraag of al zijn inspanningen niet voor niets zijn geweest en de das uiteindelijk toch tot uitsterven gedoemd is. 'Toch niet' antwoord Daniël spontaan. 'Althans niet in geheel België, maar wel in een aantal provincies, vooral dan in Brabant en Limburg. In de Ardennen ligt het populatieniveau nog steeds erg laag, maar ik hoop dat door de alternatieve aanpak van de hondsdoelheid, waarbij vossen langs orale weg worden gevaccineerd, de das weer in aantal zal toenemen. Ik schat de Belgische populatie momenteel op 800 tot 1.000 dieren. De meeste daarvan leven in Wallonië. Nog steeds sterven dassen aan rabiës, maar vroeger sneuvelde 90% gegarandeerd tengevolge van de vergassing'.

Educatie is belangrijk

'Voor mij krijgt een goede educatie rond dassen absolute prioriteit. Het publiek heeft nood aan informatie over dit dier en dit niet alleen bij ons. Ik heb ook contacten met Fransen. Ik speel die mensen mijn persoonlijke ervaringen door en ik heb de indruk dat hun jagers veel 'gevoeliger' voor de das zijn dan die bij ons. Alleen de wetgeving volgt in Frankrijk minder vlug de zich wijzigende tijdgeest. Pas als jagers en natuurbeschermers het daar over iets eens zijn, volgt de wetgever. Maar ook in België blijft er nog heel wat werk aan de winkel. Hier kun je nooit op beide oren slapen. In het zuiden van de provincie Henegouwen, nabij Roisin, leefden jarenlang een twaalfstal dassen, die door de jachtwachter met rust werden gelaten. Zodra het gebied in andere handen overging, legden de dassen het loodje'.

Pijnlijke herinnering

Inmiddels heeft Daniël zich gedeeltelijk

van het dassentoneel teruggetrokken. Hem teisteren momenteel andere kopzorgen. Toch heeft hij de moed niet helemaal verloren. De das behoudt een ruime plaats in zijn hart. En om alle zorgwekkende feiten van zich af te zetten, vertelt hij een korte anekdote die hem al die tijd is bijgebleven. Hij zat in de Ardennen bij een burcht samen met een bevriende graaf en zijn vriendin, een charmante prinses. 'Op een bepaald ogenblik daalde een dassewijfje de burcht af en liep me rakelings voorbij. Ik kon niet aan de verleiding weerstaan om het dier plagend aan de staart te trekken en te pakken. De das krijste verschrikkelijk. Bij een poging het dier te bedaren door de jas over de kop te gooien, hoorde ik een tweede ijzingwekkende schreeuw. De das had de graaf in twee van de vingernagels gebeten. Dit lesje volstond. Een das bijt harder toe dan een hond. Met veel gemak bijt hij een been in twee stukken. In de Scandinavische landen wapent men zich tegen een mogelijke beet door houten latjes in de laarzen te stoppen. Dat een das hard kan toebijten is voor plaaggeesten misschien goed om te weten'.



Jan Desmet is redacteur bij het maandblad Grasduinen.
Contactadres: postbus 37, 8000 Brugge 1.